

ENHAVO

ANTAŬPAROLO

Paĝoj:

LA KATALUNA LINGVO	7
Historio	7
Strukturo.	9
Teritorio.	16
Disvolvigo	17
LA KATALUNA LITERATURO	19
Originoj (XI-XII) jarcentoj	19
Periodo de la trobadoroj (XII-XIII)	20
Periodo "nacia" aŭ de la nacia formiĝo (XIII-XIV)	26
Periodo "klasika" aŭ de la nacia pleneco (XIV-XV)	28
Periodo de la dekadenco (XVI-XVII-XVIII)	31
Periodo de la renaskiĝo (XIX-XX)	32
LA "KATALUNA ANTOLOGIO"	36
Bibliografio	40

ANTIĴVAJ AŬTOROJ

RAMON LULL (1235-1316)	45
"Libre de Contemplació" (fragmento)	46
"Libre de Amic e de Amat" (fragmento)	47
JAUME I, EL CONQUERIDOR (1274)	50
"Crònica", La Conquesta de Mallorca (fragmentoj)	51
BERNAT METGE (1350-1412)	53
"El Somni" (La Sonĝo), fragmentoj.	54
MARTÍ I, L'HUMA (1405)	61
Proposició a les Corts de Perpinyà (26 Gener de 1405): " <i>Gloriosa dicta sunt de te, Cathalonia</i> "	61
JORDI DE SANT JORDI (XV. ^a jarcento).	66
"Desert d'amics, de béns e de senyor".	66
AUZIAS MARCH (1393-1459)	68
"Fantasiant, Amor a mi descobre" (fragmento)	69

Paĝoj:

JOHANOT MARTORELL (1460)	71
“Tirant lo Blanch” (fragmentoj)	72
JOAN ROÏÇ DE CORELLA (1430-1500)	76
“Cançó” (Kanzono)	76

POPOLKANTOJ

LA KATALUNA POPOLKANTO	79
La grafo-mortinto (El Comte l'Arnau)	86
Don Johan' kaj Don Ramon' (Don Joan i Don Ramon)	89
La testamento de Amelio (El testament de N'Amèlia)	90
Marianeto (Maria-Agneto)	91
La maristo (El mariner)	92
La najtingalo (El rossinyol)	93
Montaroj de Canigó (Muntanyes de Canigó)	94
Belegaj montoj (Muntanyes regalades)	95
La paŝtistino (La pastoreta)	96
Kanto de l'rabisto (Cançó del lladre)	97

MODERNAJ AŬTOROJ

JACINT VERDAGUER (1845-1902)	101
Atlantido (L'Atlàntida), fragmentoj	103
Sanga nokto (Nit de sang)	123
La bukedo de Sankta Johano (El ram santjoanenc)	125
ANGEL GUIMERA (1847-1924)	126
Maro kaj Ĉielo (Mar i Cel)	129
La mila jaro (L'any mil)	131
Reĝo kaj Monaĥo (Rei i Monjo)	134
Migrado (Romiatge)	135
Indibil kaj Mandoni (Indibil i Mandoni)	139
La sekaj folioj (Les fulles seques)	144
POMPEU GENER (1848-1921)	145
La greka diino (La deessa grega)	146
MAGÍ MORERA I GALÍCIA (1853)	157
Sarkistinoj (Les birbadores)	157
La sunhorloĝo (El rellotge de sol)	158
MIQUEL COSTA I LLOBERA (1854-1922)	160
Sekeco (Sequedat)	162

Paĝoj:

La feinoj (Les dones d'aigua)	162
En sinjora ĝardeno (En un jardí senyorial)	163
La paŝtistino (La pastoreta)	164
Plaça marbordo (Cala gentil)	165
La pino en Formentor' (El pi de Formentor)	166
Kial? (Per què?)	167
JOAN ALCOVER (1854)	168
La ermito almozpetanta (L'ermità que capta)	168
APEL-LES MESTRES (1854)	170
Markanto (Marina)	170
Minueto (Minuet)	171
Preĝo (Exhortació)	172
La granda arbo (El gran arbre)	172
La najtingalo (El rossinyol)	173
RAMON CASELLAS (1855-1910)	175
Malsangro.	175
La hontulino (L'encongida)	177
La nova idilio (L'idilhi nou)	179
JOAQUIM RUYRA (1858)	184
La feinetoj de l' maro (Les senyoretetes del mar)	184
Terurigo (Basarda)	186
JOAN MARAGALL (1860-1911)	189
Kanto spirita (Cant espiritual)	191
La blinda bovino (La vaca cega)	192
La edzino parolas (L'esposa parla)	193
Rigarde al mar' (Vistes al mar)	193
Al amiko (A un amic)	194
La trobadoro kaj la princino Pireneaj (El trobador i la princesa pirenencs)	195
L'animo de l' floroj (L'ànima de les flors)	196
Pirenea (Pirenencia)	196
Voĵirante tra la montaro (Caminant per muntanya)	197
Antaŭ la ŝtormo (Davant el temporal)	197
Post la tempesto (Després de la tempesta)	198
Himno Iberia (Himne ibèric)	198
Laŭdo al la parolo (Elogi de la paraula)	200
Al la gekantistoj el Terrassa (Als cantaires de Terrassa)	203
Kanzono (Cançó)	205
La leciono de la migdalarboj (La lliçó dels ametllers)	207

	Paĝoj:
EMILI GUANYABÉNS (1860)	209
Ĉiutage (Cada dia)	209
SANTIAGO ROSSINYOL (1861)	210
La morfinulo (El morfiniac)	211
La studento (L'estudiant)	216
La Barcelona brokantejo (La fira de Belcaire)	218
PERE RIERA (1862)	221
Anekdotoj (Anècdota)	221
JAUME MASSÓ I TORRENTS (1863)	222
Vagante tra la montaro (Vagant per la muntanya)	222
Agonio (Agonia)	229
ENRIC DE FUENTES (1864)	233
La urbo (La ciutat)	233
Frou-frou, frou-frou!	235
MIQUEL DELS SANTS OLIVER (1864-1920)	238
Popola (Popular)	238
PRUDENCI BERTRANA (1867)	239
La kabanjoj de la karbfaristoj (Les barraques dels carboners)	240
SALVADOR ALBERT (1868)	245
La instruato (El deixeble)	245
PERE COROMINAS (1870)	250
Horoj de amo serenaj (Hores d'amor serenes)	250
LLUÍS VIA (1870)	256
Frenezulo kaj feino de akvo (El boig i la dona d'aigua)	256
IGNASI IGLESIAS (1871)	260
La semado (La sembra)	260
La Pasko de l' greno (La Pasqua granada)	262
La alkoholemulo (L'alcohòlic)	263
ADRIÀ GUAL (1872)	264
Mistero de dolor (Misteri de dolor)	265
GABRIEL ALOMAR (1873)	272
La kiso sur la okuloj (El bes sobre els ulls)	272

	Paĝoj:
VÍCTOR CATALA (1873)	273
Rigarde al mar' (Vistes al mar)	274
Fabelo serena (Faula serena)	275
Anstataŭigo (Substitució)	281
Reznacio (Conformitat)	290
FREDERIC PUJULA (1877)	294
Ĉevalo (El cavall)	295
ANGEL RUIZ PABLO (1877)	298
La amo (L'amor)	298
JOAN MARIA GUASCH (1878)	299
Eklogo (Egloga)	299
Laŭdo al rikoltantino de oranĝoj (Elogi a una collidora de taronges)	303
Lampiro (Cuca de llum)	303
Kanto de la ruĝa dianto (Cançó del clavell roig)	304
La falo de la fruktaro (La caiguda de la fruta)	304
La muelistino (La molinera)	305
La mistero de l' herbejo (El misteri de la prada)	305
Lampiro (Cuca de llum)	306
Kanto de la klara vivo (Cançó del viure clar)	306
Por vi kaj por miaj infanoj (Per vós i pels meus infants)	307
JOAN LLONGUERAS (1880)	308
Dankante flordonacon (Agraïnt un present de flors)	308
MIQUEL ROGER I CROSA (1881)	310
La testamento de Tomeu (La deixa d'En Tomeu)	310
RAMON SURINYAC SENTIES (1881)	315
Beno de la manĝotablo (Benedicció de la taula)	315
EUGENI D'ORS (XENIUS), 1882	316
Distancoj (Distàncies)	318
Nomoj, diferencoj, nuancoj (Noms, diferències, matisos)	318
Verki artikolojn (Fer articles)	319
"Des gens bien"	320
Pri Esperanto (De l'Esperanto)	321
La amo al la metio (L'amor a l'ofici: Bernard Palissy)	322
Kio estas Filozofio (Què és Filosofia)	325
La Beltalia (La Ben Plantada: episodi de Magdalena)	327
Girona	329

	Paĝoj:
JOAN PUIG I FERRETER (1882)	330
Krut-roko al ebenajo: lupu al homo (Del cingle al pla: del llop a l'hòme)	330
La petolaĵoj de amo (Les facècies de l'amor)	331
LLORENÇ RIBER (1882)	340
Al Virgilio (A Virgili)	340
JOSEP CARNER (1884)	342
Oh Déu etern, senyor de meravelies	342
Eltrovo de la kiso (Invenció del bes)	343
La brakoj de la amatino (Sonet dels braços)	343
Dianto (El clavell)	344
Malfido (Descreença)	344
Kanto timema (Cançó poruga)	345
Kanto variema (Cançó voluble)	346
Ce stacidomo (A l'estació)	346
Hejme en malvarma vetero (A caseta)	348
La puninstruo (L'escarment)	350
MIQUEL DE PALOL (1885)	352
Scherzo	352
Geedziĝo (Noces)	353
JOSEP MARIA LÓPEZ-PICÓ (1886)	354
Via rido kanta (Vostre riure esclata)	354
Mi envias je l' maten' (Tinc enveja del mati)	355
Plezuro en la haveno (Plaer en el port)	355
AGUSTÍ CALVET (GAZIEL), 1887	356
Nova Vojaĝo Sentimentala, ankaŭ nomita La Apologio de Katalunujo (Nou Viatge Sentimental, dit també L'Apologia de Catalunya)	356
AMBROSI CARRION (1888)	371
Testa d'or	371
JOAN ARÚS (1891)	373
La deziro (El desig)	373
La amikino en la preĝejo (L'amiga al temple)	373
La eterna kanto (La cançó eterna)	374
La Poezio (La Poesia)	374
E. M. FERRANDO (1891)	376
Pri kiel la Sanktuloj volis manĝi fragojn (De com els Sants volien menjar maduixes)	376

	Paĝoj:
CLEMENTINA ARDERIU (1893)	383
La animo parolas (Parla l'ànima)	383
Elegio (Elegia)	383
VENTURA GASSOL (1893)	385
Simboloj: La kanto de l' maristoj (Símbols: La cançó dels mariners)	385
CARLES RIBA (1893)	387
Estança XLII	387
JOSEP MARIA DE SAGARRA (1894)	388
El foc de les ginesteres (Fragment cinquè episodi: I què voleu? — Volem desfer la ronya...)	388
TOMAS GARCÉS (1901)	392
Balado de l' maristo (Balada del mariner)	392
ADIAŬO (COMIAT): Miquel Costa i Llobera	393

PROTEKTANTOJ DE «KATALUNA ANTOLOGIO»

“Kataluna Esperantista Federacio”; “Barcelona Stelo”, Barcelona; “Nova Sento”, Barcelona; “Aplec Esperanta Grupo”, Sabadell.

Enric Adam, Barcelona; Valentí Alavedra, Terrassa; Josep Albagés, Manresa; S. Alberich-Jofre, Barcelona; Miquel Arbona, Sòller; Narcís Bofill, Palma de Mallorca; Jacint Bremon, Barcelona; Eduard Capdevila, Barcelona; Pastro Josep Casanovas, Girona; Josep Cantó, Barcelona; Sebastià Chaler, Terrassa; Jacint Comella, Vich; Manuel Corredor, Barcelona; Delfí Dalmau, Barcelona; Artur Domènech, Barcelona; Gustau Galceran, Vilanova i Geltrú; Joan Gili Norta, Barcelona; Josep Grau Casas, Barcelona; Jaume Grau Casas, Barcelona; Romà Guardiet, Barcelona; Jaume Herp, Barcelona; Angel Llobet, Manresa; Agustí Matas, Barcelona; M. Orriols, Barcelona; Estanislau Pellicer, Palma de Mallorca; Manuel Rodellar, Barcelona; Josep Serrat, Barcelona; Marian Solà, Terrassa; Ramon Soler, Barcelona; Ramon Torres Carreras, Barcelona.

VERKOJ DE JAUME GRAU CASAS, L. K.

Amaj Poemoj (Barcelona, 1924)
La Kataluna Popolkanto (Barcelona, 1925)
Kataluna Antologio, unua eldono (Barcelona, 1925)
Barbaraj Prozaĵoj, de Prudenci Bertrana (Leipzig, 1926)
Novaj Amaj Poemoj (Barcelona, 1927)
Primer Manual d'Esperanto (Barcelona, 1930)
Kataluna Antologio, dua eldono (Barcelona, 1931)
Poemo de Amo kaj Doloro (ne presita)

EN PREPARO

Hispana Antologio
La Trobadora Poezio Provençala-Kataluna
La Kataluna Kulturo
Del Parnàs dels Pobles
Gramàtica, Estil i Vocabulari Esperanto
Filosofia de l'Esperanto
La Songo, de Bernat Metge

EL RECENZOJ PRI «KATALUNA ANTOLOGIO»

EL "ESPERANTO" (Genève)

Ofte ni plendis pri malgraveco kaj maldikeco de esperantaj presaĵoj. Kataluna Antologio feliĉe surprizas per la malaj kvalitoj. Ciel laŭdinda ĝi estas. Belega libro, riĉa enhavo, neta preso sur luksa nurlina papero, vera libramanta eldonaĵo, bibliotek-ornamo, ties fiero kies posedaĵo. Ne nur la eksteraĵo estas plaĉa; ne malpli valora la teksto mem. Serioze scienca en la historiaj, lingvaj, literaturaj studoj, kaj ankaŭ ĉarma legaĵo en la antologia parto, aro da poezioj, skizoj, humorajoj, noveletoj. La kompilinto kaj verkinto de la plej multaj tradukoj versaj kaj prozaj, S-ro Jaume Grau Casas, konfesas, ke li oferis multjaran laboron por realigi sian celon. Li sinceran gratulon meritas de la esperantistaro, kiel ankaŭ liaj samnaciaj kunhelpintoj. Amo al patrujo kaj deziro diskonigi ĉien ĝian spiriton kaj literaturan trezoron, fervoro al Esperanto, ilo de internacia reciproka kompreno kaj ŝato, jen ambaŭ sentoj, kiuj instigis, kuraĝigis la ĉeflaborinton. Lia moto estis: "Ni volas honori la lingvon de niaj prapatroj per la lingvo de niaj pranepoj".

La kataluna lingvo, asertas la aŭtoro, estas ne filino, sed fratino de la provenca, do samdevena kaj samaĝa kiel aliaj latinidaj idio-
moj. Post brila floraro en mezepoko, politikaj cirkonstancoj mal-
helpis ĝian disvolvigon, kiu nur dum la lasta jarcento revigliĝis.
Aparte interesa estas tio, ke S-ro J Grau Casas konscias pri ia
neantaŭvidebla simileco inter la spiritoj de ambaŭ lingvoj, el kiu
sekvas, ke la kataluna, ĉefe ĝia poezio, estas pli facile kaj pli
fidele tradukebla esperanten ol alia. Lingvistoj ŝatos la kom-
paron inter parencaj lingvoj, la rimarkojn pri samspecaj vortoj,
sintakso aŭ elparolado de lingvoj kataluna, hispana, franca, itala.
Ankaŭ la tradukmetodo, preciza sed ne trovorta, celanta tekston
facilan, por ĉiu kompreneblan, estas taŭga. Neologismoj aŭ lin-
gvaj novaĵoj ne ŝajnis necesaj al iu, kiu prave diras tiun frason,
vipfrapon por multaj novemuloj: "Tiuj kiuj trovas grandajn man-
kajn en nia lingvo plej ofte montras nur proprajn mankojn". Pri

la elekto de l' aŭtoroj kaj de iliaj tekstoj nur samnaciono povas juĝi; fremdulo nur konstatas, kiom valoraj por komparo internaciaj literaturoj estas la ĉerpitaĵoj el malnovaj verkistoj, kaj kiom prave oni tamen lasis la plej grandan lokon por modernaj aŭtoroj; tiel oni pligrandigis la intereson de l' libro por la nefakuloj, kiuj, se ili ne ŝatas lingvistikon, literaturon, detalajn biografiojn, trovos plezuron en la multaj kantantaj poezioj, spritaj rakontoj, romanecaj paĝoj. La antologio do povas servi al beletristoj, profesoroj, studentoj, kaj same plaĉi al ĉiu legemulo.

Jen ĝiaj ĉefaj partoj. Unue ĉapitroj pri deveno, strukturo, disvolviĝo de la kataluna lingvo, historio de la kataluna literaturo, celo de l' antologio. Ĉi tiu konsistas el tri partoj. Unue: Antikvaj aŭtoroj, kun notoj pri kaj tradukoj el ok verkistoj de la 13-a ĝis 15-a jarcentoj. Francoj rimarkos la grandan similecon inter la temoj traktitaj de francaj kaj katalunaj mezepokaj verkistoj. Due: Popolkantoj, kun studo kaj naŭ arioj akompanantaj tekstojn. Tiu dua parto jam aparte estis eldonita. Trie: Modernaj aŭtoroj, kies biografio kaj citaĵoj plenigas tri kvaronojn de l' libro. La granda nombro de poetoj ne mirigos ĉe la lando de l' iamaj trobadoroj.

Por ke la elektitaj tekstoj estu plejeble interesaj, oni akceptis prefere mallongajn, tiel forigante ĝenerale scenojn de teatraĵoj aŭ ĉapitroj de romanoj, kiuj sen resumo de tuta verko estas efektive tro erecaj. Pro la sama motivo, dezirante represi kelkajn paĝojn por konvinki pri la boneco de l' tradukoj, ni devis kribri la malpli ampleksajn; ili do nur estas specimeno de l' stilo, sed tute ne sufiĉaj por doni ideon pri la riĉeco kaj varieco de unu el la plej atentindaj verkoj en nia lingvo.

EL "HEROLDO DE ESPERANTO" (Horrem bei Köln)

Kio? Literatura verko, volumo pli ol 400-paĝa? Ĉu vere? Ĉu vi surprizite ne diris tion, fidela "Heroldano", leginte la titolon? — Efektive, ĝi ekzistas, ĵus naskiĝis, verko inda je nia plej serioza atento kaj je nia senlima admiro. — Antologio! Nur antaŭ nelonge mi parolis ĉiloke pri antologioj (bulgara kaj pola antologioj) kaj opinias ripeton superflua. Sed mi certigas vin, ke la K. A. estas kaj estos senrivala laŭ ĉiuj vidpunktoj. — El du fontoj fluegas abunde la nektaro de arto kaj poezio en nia Esperanto-literaturo: Budapeŝto kaj Barcelono. Tie loĝas niaj poetoj kaj rekantistoj, modernaj trobadoroj, kaj ankaŭ mia samlandano Zanononi staras en la unua vico de niaj eminentaj poetoj kaj rekantistoj de poemoj. — Feliĉa popolo, kiu ĉerpas el la "Tresor literari de la milenaria llengua dels Catalans" (trezoro literatura de la mil-jara lingvo de la Katalunoj.) Efektive, la trezoro ne estas elĉerpebla. — Unue nun pri la volumego mem. La enhavo dividiĝas jene: I. Antaŭparolo. 1. La kataluna lingvo (historio, strukturo, teritorio, disvolviĝo). 2. La kataluna literaturo (ses ĉapitroj, de

la XI-a ĝis la XX-a jarcento). 3. La "Kataluna Antologio" kaj Bibliografio. II. Antikvaj aŭtoroj (de 1235 ĝis 1500). III. Popolkantoj. IV. Modernaj aŭtoroj (de 1845 ĝis hodiaŭ). Detale pri-trakti la kompletan enhavon ne estas eble; tuta paĝo almenaŭ estus necesa. Nur kelkajn rimarkigojn mi volas fari. La konciza ekzakteco de la prilingvaj ĉapitroj permesas preskaŭ detalan ekkonon de la gramatiko kataluna; Grau Casas, la meritoplena poeto kaj kompilinto, komparas sian gepatran lingvon kun la ceteraj latinidaj idiomoj kaj per fragmentoj Esperanta kaj Kataluna de "Ifigenio en Taŭrido" vidigas la relativan similecon inter ambaŭ lingvoj. — En la XVI-a jarcento komenciĝis dekadenco por la kataluna lingvo kaj ĝi renaskiĝis en la XIX-a kaj nun ĝi kreskas kaj floras kiel en sia ora epoko. — La dua parto (La Kataluna literaturo) estas tiom riĉehava kaj praktike aranĝita, ke ĝi povas servi kiel modela verko por studentoj; ĝi nepre anstataŭas ian ajn nacilingvan libron pri tiu fako speciala. Ni ekscias pri la kaŭzoj de la dekadenco lingva, politika kaj ekonomia, kiu tamen ne restis definitiva, sed foriĝis dank' al la kataluna spirito nevenkebla. La trian parton kiu donas necesajn kaj valorajn informojn pri la "Antologio", ĝiaj celoj ktp., la kompilinto fermas per jenaj paroloj. "Pro nia domo ni laboris, preparante la K. A., kiu celas disnigi la trezoron de nia patra lingvo. En nia spirito fajre brilis du nomoj, dum la longa kaj malfacila preparo de nia verko: Esperanto kaj Catalunya... Al la du nomoj, al la du idealoj ni ĉiam donis nian koran fervoron: nur pro fiu entuziasmo ni kuraĝis entrepreni la kolosan laboron de nia "Antologio", al kiu ni dediĉis kelkajn jarojn, la plej bonajn jarojn de nia... de mia alie sencela juneco". — Ĉu estas neceso aldoni, kio bonega rezultis el lia sankta entuziasmo? Certe ne. — Fortiriĝas nun la kurteno kaj ni eniras la pompan domon, muzeon preskaŭ senkomparan, halojn vastegajn de juveloj plenajn. Prozistoj rakontas, poetoj deklamas, trobadoroj kantas ludante sonplenan liuton. Ne tute fremda mi estas en la domo; foliumante en la libro mi rekonis kelkajn amikojn, kies kantojn aŭ versojn mi aŭdis 1909 en Barcelono okaze de nia V-a, kie artsoifa, kantema popolo kreis la Florajn Ludojn. — Vi sendube jam legis la dramon "Mistero de doloro", trad. de F. Pujolà, "La patrino", trad. de A. Sabadell kaj konas nacilingve la faman "Terra baixa" (malsupra lando) de Guimerà, kiun uzis Eugen d'Albert por komponi la tutmonde famekonatan operon. Perloj de la kataluna literaturo. Kvindek verkistoj estas reprezentitaj en la "Antologio", kaj la eldonintoj asertas, ke estas nur parto de la literaturistoj katalunaj; oni ne povis prezenti pli multajn pro la neebleco doni al la verko pli grandan amplekson. — Grau Casas kaj aliaj katalunaj samideanoj faris la tradukojn senescepte bonegaj, artismaj. Menciinda estas nepre la unuakvilita papero kaj la senriproĉe klara preso, kiu ne lacigas la okulon. — La librego ne estas multekosta rilate al ridinde etaj broŝuroj, kiuj svarmas en nia literaturo kaj kies elveno ofte estas duberajta. La prezo absolute ne egalvaloras la gigantan laboron de la kom-

pilinto kaj de la fervoraj kunhelpantoj; tre modesta ĝi fakte estas. — Ni elkore danku niajn katalunajn fratojn por ilia faro kaj aĉetu la verkon. La servo, kiun ili faris al sia patrolando kaj al nia Esperantujo, trovos brilan rekompencan.

EL "LITERATURA MONDO" (Budapest)

Impona libro, brila rezulto de multjara persista laboro de katalunaj esperantistoj. Sen troigo estas aserteble, ke *Jaume Grau Casas* per sia kompilaĵo donis la unuan perfektan antologion al nia literaturo. Tio ne signifas, ke la aliaj fariĝis malpli valoraj aŭ meritas riproĉon de la kritiko. Tute ne. Simple mi konstatas, ke tiu ĉefverko havas individuajn stampon de konscia kompetentulo, kiu penetris ĝis fundo de sia malfacila tasko, forviŝante la karakterizajn mankojn de maŝina kompilado kaj donante lingvosciencan bazon al la verko. Li nenie parolas laŭ frivole fanfarona tono pri tio, kio estas sanktaĵo antaŭ la plimulto, sed tamen lia brava kuraĝo sentime aperigas antaŭ la leganto la historion de popolo, pri kiu ĝis nun multaj sciis preskaŭ nenion. Ĉio volita estas dirita objekte, bibliografie. Nur en la Antaŭparolo kaj biografiaj partoj ardas la flamo, kiu rajte postulas respekton kaj simpatian por popolo vivivolanta, sed tio okazas sen ofenda atakemo.

La libro estas abunda fonto de klasika beleco. Pli ol 50 verkistoj, poetoj kun pli ol 140 prozaĵoj kaj versaj verkoj pledas elokvente por siaj lingvoj kaj popolo. Detale recenzi ilin neeble. Nur koncizaj frazoj povas doni koncepton pri grandiozece de tiu ĉi verko.

I-a Antaŭparolo. La kataluna lingvo. En tiu ĉi parto kronologie estas pritraktata la historio de la lingvo, ĝia strukturo kompare al la lingvoj hispana, franca, itala, esperanta, informante pri la teritorio, kie ĝi evoluis kaj estas nuntempe parolata — kaj fine la disvolviĝo, kiu promesas belan perspektivon por la estonteco.

La kataluna literaturo. Dokumentaj pruvoj, pri originoj, vicigo de periodoj, en kiuj abundas interesaj historiaj, biografiaj priskriboj. Fine sekvas enkonduka parolo al la "*Kataluna Antologio*" kun bibliografia aldono pri antologioj de katalunaj aŭtoroj; studoj pri la lingvo kaj ĝia literaturo. Jen la unua parto, kies enhavo eĉ por momento ne enuigas la leganton, ĉar nevole estas sentate, ke tio necesas por taksu laŭvalore la verkon mem.

II-a Antikvaj aŭtoroj. Kvazaŭ ĉirkaŭprenas nin mezepoka atmosfero. Malgraŭ tio, ke la nuntempeco de Esperanto iom malfaciligas reprezentanti arhaikan stilon, tamen la donitaj fragmentoj vekas plenan iluzion.

III-a Popolkantoj. Originala praforto de la popolanimo karakterizas ilin. Baladoj, kanzonoj, spicitaj de superstiĉo, sentemeco, naiva ĉarmo kaj sincera larmo. La aldono de muziknotoj akcelas sukcese la valorrekonojn de tiu ĉi parto.

IV-a Modernaj aŭtoroj. Vera surprizo atendas la leganton. Trezoro de literaturamanto, kiu laŭguste povas elekti el artaĵoj de nevola konkuro, kie ĉiu verko laŭdas per perfekteco sian majstron.

Gratulon meritas ĉiu kunlaborinto, sed ĉefe *Josep Grau Casas* la frato de la eminenta kompilinto. Lia laŭdinda aktiveco multon helpis al la belega entrepreno. La eldono estas luksa, inda al la enhavo kaj espereble el nenies biblioteko mankos la libro, kies posedo signifas veran pliriĉigon.

EL "BELGA ESPERANTISTO" (Antwerpen)

Ni havas antaŭ ni tiun belegan kreaĵon de S-ro *Jaume Grau Casas* kaj ĝi inspiras al ni simpatian admiron kaj grandan respekton: "*Kataluna Antologio*" estas grava verko en kaj por la Esperanto-movado. La enhavo estas interesa laŭ ĉiuj vidpunktoj. Juĝu mem: Post antaŭparolo, en kiu la aŭtoro konigas al ni la katalunajn lingvon kaj literaturon, ilian historion kaj disvolviĝon, la libro komenciĝas per la antikvaj aŭtoroj; sekvas granda kolekto da popolkantoj kun muziko, kaj finiĝas ĝin la modernaj aŭtoroj. Entute pli ol 150 tradukaĵoj. La intereso de la libro estas pligrandigata per la aldono de bonaj biografiaj notoj pri ĉiuj cititaj aŭtoroj.

Estas rimarkinde por la Flandranoj, kiom la fragmentoj el la verkoj de la antikvaj aŭtoroj kaj la popolkantoj similas mezepokaj flandraj verkaĵoj. La samaj subjektoj, la sama instruanta tono; por la kantoj precipe la samaj belaj vortoj kaj la sama muziko iom malgaja, plena je amo, estas troveblaj en ili.

Pli ol kvardek nomoj estas en la listo de la modernaj aŭtoroj. Prozo kaj poezio sinsekvas, unu pli bela ol alia. Kaj ofte ni rimarkis je ni mem, alvenante al fino de iu fragmento: bedaŭrinde, ke jam finiĝas... Sed pri tio konsolis nin tuj sekvanta versaĵo aŭ prozaĵo!

La Katalunoj vere trovis la bonan rimedon por konigi sian ekziston. Kaj ke la kunlaborintoj al tiu ĉi ĉefverko plene komprenis sian taskon, pravas al ni la grava bibliografia parto de la libro.

Sed ni ne nur konsideru tiun unuan celon de la eldonintoj, ni ankaŭ klare akcentu la duan: la grandegan valoron de la libro por nia movado. Starigi tian monumenton estas unu el la plej efektaj propagandmetodoj, kiuj ekzistas. Ni esperas, ke multaj nacioj sekvos la ekzemplon.

La libro ne estas romano, nek kutima literaturaĵo, sed la tuta animo de popolo, animo, kiu post jaroj da memforĝeado sin retrovas kaj kiu donas per tia verko esprimon de sia interna vivo kaj pensado.

Se la klopodoj de S-ro *Jaume Grau Casas* kaj de lia plej diligenta kunlaborinto, lia frato *Josep*, estis gravaj kaj malfacilaj,

la rezulto de tiu penado ilia certe ilin plene rekompencos. Ĉar la verko estas tia, ke ni, Esperantistoj, nur povas bedaŭri, ke nia Majstro ne plu estas inter ni, por ke li vidu kaj juĝu, kiamaniere malgranda popolo sin konigas dank' al lia kara lingvo internacia.

Ni forgesis diri, ke la libro sin prezentas en luksa eksteraĵo. Resume, ni povas diri, ke la eldonintoj tute ne transiris la limon de la vero, kiam ili anoncis "Monumenton"!

EL "POLA ESPERANTISTO" (Warszawa)

Jen vere belega, utila kaj inda dokumento. Jen homoj, kiuj komprenis la celon kaj utiligon de Esperanto. Kritikon mi devus fari pri tiu libro: Vortoj mankas por esprimi mian admiron pri ĝi. Kion ne povus fari popolo, kiu scias esprimi kaj montri sian volon? Per kio plej bone oni pruvos sian vivon ol per monro de tiu vivo mem? Ĉu la lingvo kaj literaturo de popolo ne estas la esenco mem de ĝia vivo? Per tiu Antologio, la Katalunaj samideanoj pravas ne nur la vivkapablon de Esperanto kaj la viclecon de ilia organizo kiel Esperantistoj, sed ili pruvis la vivpovon, kulturon de sia lingvo kaj literaturo. La Kataluna lingvo estas unu el la plej malnovaj el ĉiuj latinidaj, kaj unu el la plej flekseblaj kaj esprimplenaj. En tiu bonega libro, ni trovas ĝian historion, kun instruigaj komparoj, kaj ni retrovas la fortan popolon ĝin parolantan.

Jam la Trobadoroj pruvis ĝian poeziemon kaj ĝian forton ne nur en siaj "Sirventes", (satiroj, kiujn ili sciis uzi por liberigi sin el siaj malamikoj, ekscitante ilin unu kontraŭ la aliajn). Dum ili batalis inter si, la Pireneoj ĝuis la pacon kaj trankvilon. Ni sekvas la disvolvigon de tiu literaturo, de la mezepoko ĝis niaj tagoj! Kia ĝuo legi tiun mezepokan literaturon, konstati ĝian facilecon kaj profundecon samtempe! Jen mirindaj kantoj pruvantaj la delikatan observo-kapablon, jen admiresprimo al la ĉiam reganta Amo. Ramon Lull (1235-1316) kantas: "Amo estas ŝtorma maro de ondegoj kaj ventegoj, kiu ne havas havenon nek bordon" kaj plie: "Diru, birdo kantanta, ĉu vi ne metis vin en servon de mia Amato, por ke li vin gardu de neamo kaj multobligu en vi la amon?" — Respondas la birdo: "Kaj kiu do kantigas min se ne estas la Sinjoro de Amo por kiu neamo estas nehonoro". Poste ni trovas Jacint Verdagner, aŭtoro de mirinde bela kaj profunda scienca poemo laŭ la legendo pri subakviĝo de Atlantido. En multnombraj poemoj kaj verkoj aliaj ni trovas la saman delikatan observo-kapablon, de admiro arda al ĉiuj elementoj ĉirkaŭantaj aŭ impresantaj la aŭtorojn. Inter multaj tiaj de mi konataj nur nome aŭ tute ne, ve! ni retrovas aliajn de longe tradukitajn en Esperanto: Adrià Gual, Santiago Rossinyol, kaj eĉ nian Samideanon Frederic Pujulà kun sia "Ĉevalo", tradukita en Esperanto de li mem. Bonega kaj sentplena satiro, pri krueleco de la Toraj luktoj. Unuvorte, veran, daŭran plezuron havigos al si la aĉe-

tanto kaj leganto de tiu bonega libro. Ĝi havu la merititan sukceson en la Esperanta mondo!

EL "UTRECHTA ESPERANTISTO" (Utrecht)

Ni ricevis tiun ĉi gravan verkon 416-paĝan por recenzo. Ĝi estas kompilita de bone konata literaturisto kaj esperantisto Jaume Grau Casas el tradukoj en la daŭro de longa tempo aperintaj en diversaj gazetoj, precipe en "Kataluna Esperantisto", kaj tradukitaj de bone konataj samideanoj.

Mi certe ne troigas, dirante, ke rilate amon al literaturo, niaj katalunaj samideanoj staris ĉiam kaj ankoraŭ staras en la unua vico. Tion pruvis la ĉiam abunda je literaturajoj enhavo de "Kataluna Esperantisto", tion pravas nun eldono de tiom riĉenhava verko, kiel la ĵus aperinta "Kataluna Antologio".

La materialo estas bonege aranĝita kaj aldonitaj estas mallongaj studoj kaj bibliografiaj notoj pri ĉiu aŭtoro. En la "Antaŭparolo", ĝenerala studo pri la lingvo kaj literaturo katalunaj.

EL "GERMANA ESPERANTISTO" (Berlin)

Jen grandega verko, kiu ne nur pravas la diligenton kaj laborem de la kompilito, sed antaŭ ĉio la riĉecon kaj belecon de la kataluna literaturo. — Sur 42 paĝoj la kompilito unue donas informojn pri la historio, strukturo, teritorio kaj disvolviĝo de la kataluna lingvo, due li prezentas resumon pri la diversaj periodoj de la kataluna literaturo, kaj li finas ĉi tiun parton per bibliografiaj notoj. — La dua parto (34 pĝ.) enhavas la plej gravajn verkojn de antikvaj aŭtoroj, la tria parto (29 pĝ.) prezentas enkondukon pri la kataluna popolkanto kaj diversajn belajn kantojn, kaj la kvara parto (295 pĝ.) konigas al la leganto elekton el la verkoj de la plej bonaj modernaj aŭtoroj. — Se oni volus skribi pri ĉi tiu verko detalan recenzon, oni povus plenigi per ĝi tutan numeron de G.E., tiom interesa kaj indiginda estas ĝia enhavo. Tio kompreneble ne estas ebla. Mi do nur rekomendas al ĉiu interesiĝanto tion, kion ankaŭ mi faris: atente tralegi la tutan verkon; li havos nedireblan ĝuon kaj pro la enhavo de la verkeroj mem kaj pro la bonege faritaj tradukoj Esperantaj.

EL "AŬSTRIA ESPERANTISTO" (Wien)

Unika entrepreno efektiviĝis. Laŭ la devizo: "Ni volas honori la lingvon de niaj prapatroj per la lingvo de niaj pranepoj" la kataluno Jaume Grau Casas en multjara laborado kreis tiun volumegon, en kies paĝoj spiras la animo de lia sunpopolo. La vorto

danko estas tro malforta por esprimi la senton de esperantano vera, en kies manojn venas tiu ĉi perlo de nia literaturo.

La libro abundas de klasika beleco. Recenzi ĝin detale estas tute ne eble, ĉar oni devus ĝin antaŭe dum multaj monatoj atente studi, oni devus sin plene dediĉi en tiu tempo ekskluzive al etnografiaj, historiaj kaj filologiaj studoj pri tiu popolo, kiu tion ankaŭ certe meritis laŭ ĝia kultura nivelo ellumanta el ĉiu verso, el ĉiu linio. Kia riĉega fonto por instruistoj, studentoj ktp.

Sed ankaŭ en la rondo de intelektuloj ĝenerale ĝi ne restu nekonata. Ĝi certe forigos tie multajn eraropiniojn pri kataluna popolo kaj precipe pri la nememstareco de tiu etnografia individuo.

Pli ol 50 verkistoj, poetoj parolas al vi per pli ol 140 pecoj versaj kaj en prozo, popolkantoj melodias en via orelo laŭ la sube presitaj muziknotoj. Sciencistoj raportas pri la historio de la treege interesa lingvo kataluna.

Nur unufoje prenu la luksan volumon en la manon kaj vi certe kun fiero pri nia lingvo en la brusto ĝin rekomendos al ĉiu, precipe al libroamantoj kaj al via grupa biblioteko.

La aŭtoro estas tutkore gratulinda pro fina sukceso de tiom peniga laborado!